

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Verschijnt maandelijks, behalve in augustus

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra. E.
Hijmans*

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

The Professional Practice of Management Advisory Services

Macdonell, J. J. — De verhouding tussen het accountantsberoep en andere advieswerkzaamheden wordt hier besproken vanuit een oogpunt van praktische organisatie van het beroep. Combinaties van beide soorten van werkzaamheden komen voor in drie vormen. Sommige accountantskantoren geven ook organisatieadviezen. Er zijn verder organisatiebureaux die accountants in dienst hebben, maar die geen controle- of belastingwerkzaamheden aannemen. In de derde plaats zijn er gecombineerde accountants- en organisatiekantoren die zich volledig op beide terreinen bewegen. Elk der drie genoemde vormen heeft zijn eigen moeilijkheden, gezien vanuit de beroepsethiek van de accountant. Deze moeilijkheden worden besproken. Vervolgens wordt uitvoerig ingegaan op het karakter der advieswerkzaamheden en op de eisen welke dit werk aan de mensen stelt.

A II - 1

The Canadian Chartered Accountant, december 1957

E 635.451 : E 741.23

III. LEER VAN DE INRICHTING

The Slide Rule

Gough, J. H. — Accountants en administratieve krachten hebben er veel tijd en energie voor over om op de hoogte te blijven van nieuwe kantoormachines, met inbegrip van elektronische administratie en dergelijke. Er is echter een eenvoudig hulpmiddel dat reeds uit de vorige eeuw stamt, dat de meeste administratieve mensen niet kennen en niet gebruiken: de rekenlat. De schrijver stelt dat deze ook op dit terrein van groot nut kan zijn, evenals dit in ingenieurskringen het geval is. Hij zet de mogelijkheden en de wijze van gebruik van een rekenlat uiteen en geeft voorbeelden van te maken berekeningen. Voor percentage-berekeningen, interestcalculaties, grote vermenigvuldigingen en delingen en logaritmische berekeningen is dit hulpmiddel zeer gemakkelijk en weinig kostbaar.

A III - 3

The Canadian Chartered Accountant, november 1957

E 738.31

The Internal Auditor

Macpherson, L. G. — De functies van de interne accountant worden hier beschreven en gesteld tegenover die van de openbare accountant. In het bijzonder wordt ingegaan op de vraag op welke wijze de samenwerking tussen beiden het vruchtbaarst kan zijn.

A III - 4

The Canadian Chartered Accountant, november 1957

E 741.23

The Status of Internal Auditing in America

Davies, W. R. — Terwijl in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog volgens de geldende Amerikaanse opvatting de taak van de interne accountant in beginsel op administratief en financieel terrein lag, valt de laatste tijd een kentering waar te nemen. Meer en meer gaan grote en middelgrote ondernemingen ertoe over, ook op het gebied van de produktieve handelingen in ruime zin programma's van interne controle te doen

opstellen en uitvoeren. Deze „operational audits” vormen dan uiteraard een geheel met de controle van de administratie. Op deze wijze krijgt de leiding een totaalbeeld van de werking der bedrijfshuishouding dat zij nodig heeft als basis voor het toekomstige beleid.

De geschetste evolutie van de „internal audit” gaat geleidelijk. Zij wordt mogelijk gemaakt door betere vorming en opleiding van de interne accountants en door het groeiende bewustzijn van het nut van een dergelijke algemene interne controle bij de staf en de leiding der onderneming.

De schrijver schetst de verhoudingen ten aanzien van de opleiding en de functie van interne accountants in Amerika en gaat in het kort in op het effect van de ingebruikneming van elektronische rekenmachines op deze functie. Ook de samenwerking tussen de interne accountant en de openbare accountant wordt besproken.

A III - 4
E 741.23

The Accountant, 28 december 1957

IV. LEER VAN DE CONTROLE

The Use and Significance of Random Samples in Audit tests

Johnson, R. W. — Met dit artikel wordt beoogd, ten behoeve van accountants duidelijk te maken wat een mathematische steekproef is, hoe men deze neemt en wat men er mee kan doen in het kader van de accountantscontrole. Het gaat daarbij in de eerste plaats om die gevallen waar het gehele universum min of meer homogeen is, of wel vooraf in min of meer homogene groepen kan worden gesplitst. Indien bekend is dat het universum uit sterk — en op kritische punten — verschillende groepen van gegevens bestaat, kan niet zonder meer worden „gestoken” maar dient een kritische analyse van de opbouw van het universum aan een eventuele toepassing van mathematische steekproeven vooraf te gaan. Echter is in veel gevallen bij de accountantscontrole de homogeniteit der gegevens wel voldoende voor mathematische steekproeven. Aan de hand van voorbeelden wordt verduidelijkt hoe men dan tewerk gaat en hoe de betekenis van de uitkomsten kan worden vastgesteld.

A IV - 1
E 741.23

The Journal of Accountancy, december 1957

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

II. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE ALS WETENSCHAP

Bedrijfsgechiedenis

Geertman, Dr. J. A. — Evenals in de algemene economie is er in de bedrijfs-economie naast het exacte denken plaats voor een meer sociologisch-historische benadering. De levensproblemen van de onderneming dienen mede in het licht van haar geschiedenis bestudeerd te worden.

De schrijver geeft een overzicht van de inhoud der bedrijfsgechiedenis en van haar werkzaamheden op het gebied van de geschiedschrijving van ondernemers, ondernemingen en bedrijfstakken. Hij stelt, dat de economen, beter dan de historici, in staat zijn de feiten die zich bij de ondernemingen hebben voorgedaan, te verklaren en te beoordelen. Doelmatige archiefvorming is noodzakelijk teneinde de feiten te doen kennen en dus beoordeling daarvan mogelijk te maken.

Indien te eniger tijd aan een economische hogeschool of faculteit een bedrijfshistorische richting of specialisatie in het leven geroepen zou worden, zouden de hoofdvakken kunnen zijn geschiedenis, bedrijfs-economie en sociologie, gebouwd op een grondslag van filosofie en ethica. Een bedrijfshistorisch tijdschrift zou o.a. tot taak kunnen krijgen het verspreid liggende materiaal te inventariseren, te systematiseren en te publiceren.

B a II - 2
E 013

Economie, december 1957

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Niet-wiskundige opmerkingen over O. R. (Optimaal Resultaat)

Woestijne, Dr. W. J. van de — Dit artikel opent met een beschouwing over de samenwerking en de taakverdeling tussen de econoom en de wiskundige. Gewezen wordt op het gevaar van vermenging van taken: dit kan er licht toe leiden dat de eco-

nomische problematiek „pasklaar gemaakt“ wordt voor een bepaalde wiskundige techniek, waardoor schijnbaar exacte uitkomsten kunnen worden verkregen welke echter geen reële waarde hebben.

De directe aanleiding tot deze beschouwingen ligt in de recente ontwikkeling van de operational research, welke het onderwerp vormt van het tweede gedeelte van het artikel. De schrijver behandelt een tweetal voorgestelde indelingen van het terrein der O.R., doch concludeert dat beide ernstige bezwaren hebben. Vervolgens geeft hij een eigen groepering welke mogelijkerwijs zowel economisch als wiskundig zinvol is. Een der groepen welke hij onderscheidt omvat problemen waarbij het resultaat van een handeling met keuzemogelijkheden voor een belangrijk deel afhangt van de reactie van de wederpartij.

Aan de hand van een voorbeeld wordt een nadere uitwerking van deze problematiek gegeven, o.a. om aan te tonen dat deze vraagstukken in beginsel veelal oplosbaar zijn en dat de moeilijkheden hier meer van economische dan van wiskundige aard zijn. Een conclusie luidt dan ook dat voor de econoom op zijn eigen terrein nog veel te doen is.

B a III - 1
E 641.29

Economisch-Statistische Berichten, 27 november 1957

Company Accounts - Quo Vadis?

Anderson, D. S. — Na een korte schets gegeven te hebben van de ontwikkeling van de jaarstukken van ondernemingen en van de historische achtergronden van deze ontwikkeling, gaat de schrijver in op de werkelijke inhoud en betekenis van de balans en van de daaromtrent afgegeven accountantsverklaring. Hij komt tot de conclusie dat de ontwikkeling der jaarstukken niet zo snel geweest is als wel wenselijk geweest zou zijn. Een acuut probleem is, hoe de gegevens op zodanige wijze gebracht kunnen worden dat ze voor een leek begrijpelijk zijn. De term „balans“ als zodanig is reeds nietszeggend. Vele mensen weten niet het verschil tussen een balans en een verlies- en winstrekening. De schrijver signaleert een aantal punten waarop de begrijpelijkheid der stukken zou kunnen worden verbeterd. De term „reserve“ bijvoorbeeld wordt ook zeer vaak verkeerd begrepen.

In het algemeen wordt gesteld dat er bij de opstelling der jaargegevens behoefte is aan meer originaliteit in het denken en meer verbeeldingskracht.

B a III - 2
E 641.291

The Accountants' Magazine, januari 1958

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Cost Control in the Factory

Dyson, B. H. — Het beheersen van de kosten is in de eerste plaats een kwestie van goede en effectieve leiding, aangenomen dat de afzetmogelijkheden voor het produkt voldoende zijn. Het gaat erom, de mensen overal in de organisatie actief in te schakelen bij het streven naar zo laag mogelijk houden van de kosten. Dit geldt vooral sterk in kleinere bedrijfshuishoudingen die kleine series maken.

Bij het bestuderen van de kosten doet men voorts verstandig, de aandacht niet alleen, en misschien zelfs niet in de eerste plaats, te richten op de afdelingen die rechtstreeks bij het ontstaan van het produkt betrokken zijn. De ontwerpafdeling, de inkoop, het voorraadbeheer, de administratieve afdelingen en andere hulpdiensten veroorzaken een belangrijk percentage van de totale kostprijs van het produkt. In deze afdelingen zijn vaak belangrijk meer kostenbesparingen mogelijk dan in de „produktie“ in enge zin.

De schrijver gaat nader in op de beheersing van de kosten bij de ontwerpafdeling, ten aanzien van het grondstoffenbeheer en in de werkplaats. Tijd- en bewegingsstudies, kwaliteitscontrole, de bezetting van de beschikbare capaciteit en het ontwerpen van gereedschap worden in dit kader behandeld. Al deze facetten worden gesteld in het raam van een zodanige algemene instelling van de zijde van de leiding, dat voortdurend de kosten en de afzetmogelijkheden worden bewaakt.

Ba IV-1
E 641.231.3

The Accountant, 4 januari 1958

Le calcul marginal et la comptabilité industrielle

Bodt, G. de — In de Verenigde Staten is volgens de schrijver een ontwikkeling van het denken en calculeren door de leiding der bedrijven waarneembaar, welke duidelijk gaat in de richting van het vergelijken van marginale kosten en marginale opbrengsten. Men tracht niet langer de algemene kosten te verbijzonderen over kostenplaatsen en produkten. Inplaats daarvan vraagt men zich af, hoe de verschillende kosten van een

bepaalde afdeling zich gedragen bij toe- en afnemend produktievolume, en welke bijdrage tot de algemene („vaste“) kosten elk produkt levert. Op de techniek van deze calculatie wordt vrij uitvoerig ingegaan. Dit type van calculatie vormt een toepassing van de theoretische gedachte van de „marginale hoeveelheid“ op de praktische bedrijfsproblematiek. Volgens de auteur van dit artikel betekent de ontwikkeling in deze richting een grote stap vooruit vergeleken bij de „ouderwetse“ methoden van kostprijs-berekening. Zowel ten aanzien van de prijs- en verkooppolitiek onder diverse omstandigheden als met betrekking tot de beheersing van de kosten verschaft volgens de schrijver de marginale calculatie de bedrijfsleiding een belangrijk nieuw instrument om te onderkennen, langs welke weg het beste economische resultaat kan worden bereikt.

B a IV-2
E 136.242

Annales de Sciences Economiques Appliquées, december 1957

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Enkele aantekeningen over de theorie en de praktijk der „beleggingswetenschap“ en haar toepassingen (beleggingsleer), mede naar aanleiding van het academisch proefschrift van Dr. M. P. Gans

Ravenstijn, Dr. H. P. W. van — Met dit artikel streeft de auteur naar een tweeledig doel: enerzijds om aan te knopen bij zijn eigen proefschrift en bij hetgeen hij sedertdien over de „beleggingswetenschap“ en de „beleggingsleer“ heeft gepubliceerd, anderzijds om enige kanttekeningen te maken bij het proefschrift van Dr. Gans.

Wat de hoofdpunten betreft stemmen de conclusies in het laatstgenoemde proefschrift overeen met die welke door Dr. van Ravenstijn werden geformuleerd. Vooral het derde deel van het proefschrift wordt als waardevol gekenschetst. Er wordt echter op gewezen dat het werk nog aanmerkelijk aan diepgang en aan belang zou hebben gewonnen door een verbreding van horizon, door een dynamisering van het denken en ervaren en door een historisch en sociologisch relativeren en synthetiseren. Een en ander wordt toegelicht aan de hand van diverse passages uit het besproken proefschrift. De schrijver gaat in dit verband ook nader in op de verhouding tussen theorie en praktijk in de economische wetenschappen en in het bijzonder bij de „beleggingswetenschap“; ook de bezwaren van te sterke specialisatie komen ter sprake.

B a V - 2
E 323/4

Economie, december 1957

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Automatisering im Betrieb und Verwaltung

In het eerste deel van een bijzondere aflevering van het tijdschrift „Wirtschaftlichkeit“ is een serie voordrachten weergegeven welke ter gelegenheid van de „Betriebswirtschaftliche Woche“ te Wenen werd gehouden over „automatisering en bedrijfsbeheer“. De elf eerste bijdragen handelen over diverse bedrijfseconomische facetten van het automatiseringsvraagstuk, zoals bijvoorbeeld het nemen van beslissingen in het kader van de leiding, de elektronische apparatuur in produktie en administratie, financieringsvraagstukken, kostenbeheersing, afzetvraagstukken van handel en industrie in verband met de automatisering.

Voorts bevat het nummer enkele lezingen over fiscale onderwerpen welke met deze materie verband houden.

B a VI-1
E 512.12 : E 641.22

„Wirtschaftlichkeit“, nr 9/10 1957, deel I

„Polyglot Corporations“ in de V.S.

De opinies welke men in de Verenigde Staten heeft over de heterogene concerns welke met de namen „polyglot“ en „diversifier“ worden aangeduid, lopen sterk uiteen. De kans op succes van deze aaneensluitingen is vaak niet zo groot, vooral omdat het leiden van zulk een heteroogeen complex zeer veel problemen medebrengt. Streeft de „central management“ van een „polyglot“ er slechts naar om in korte tijd grote winst te bereiken, dan is meestal het leven van het concern niet lang. Sluit een aantal niet kapitaalkrachtige ondernemingen zich aaneen in de hoop aldus een sterkere positie te veroveren, dan ervaren voorts de minder sterke „components“ maar al te vaak dat hun winsten naar de „central company“ worden overgeheveld. Een juist gekozen groep met sterke en deskundige top- leiding kan soms echter wel goede resultaten bereiken.

Verschillende motieven zijn aanleiding geweest tot het ontstaan van „polyglot-companies”. Financiële omstandigheden, met name een zeer ruime kaspositie, de fiscale voordelen bij uitbreiding, de belemmeringen door de Amerikaanse antitrustwetgeving en het streven naar meerdere onafhankelijkheid ten aanzien van cyclische bewegingen en seizoenfluctuaties worden als zodanig genoemd.

B a VI - 5
E 633.14

Economische Voorlichting, 13 december 1957

Advertising effectiveness - How can it be measured?

Eldridge, C. E. — De effectiviteit van de reclame is een belangrijk vraagstuk in onze economie. De auteur ontwikkelt een methode om die effectiviteit te waarden in het licht van de doeleinden waarop de reclame was gericht. Reclame kan namelijk in het kader van sterk uiteenlopende doeleinden worden toegepast; bijvoorbeeld om directe actie van de zijde van verbruikers te stimuleren, of om mensen ergens bewust van te maken, of om het beeld dat de mensen van een bepaald artikel hebben gevormd, te veranderen, enz. Men dient zich er goed van bewust te zijn, wat met een reclamecampagne wordt beoogd, wil men een maatstaf kunnen vinden om de effectiviteit ervan te meten. De schrijver verduidelijkt een en ander met voorbeelden uit de praktijk.

Voorts geeft hij een vijftal eisen die aan goede reclame altijd moeten worden gesteld: waarachtigheid, geloofwaardigheid, afwezigheid van negatieve oordelen over andere produkten, duidelijkheid en begrijpelijkheid, en betekenis voor het publiek waarop de reclame is gericht.

B a VI - 11
E 641.253

The Journal of Marketing, januari 1958

De verhouding tussen de formele en informele organisatie in het bedrijf

Brunys, Dr. N. W. — De formele organisatie is gebaseerd op een aantal niet uitgesproken premissen, waarvan het de vraag is of ze volledig kunnen gelden. Dergelijke premissen zijn: bereidheid tot samenwerking, mogelijkheid tot conformeren van de verschillende individuele belangen aan het bedrijfsdoel, mogelijkheid van goede communicatie, zakelijke en onpersoonlijke opbouw van het organisatiesysteem, voldoende flexibiliteit bij nieuw opkomende problemen. Bepaalde formele maatregelen, zoals individueel tarief, merit rating, ver doorgevoerde arbeidsverdeling, kunnen in strijd komen met een of meer der genoemde premissen. Ook worden deze premissen beïnvloed door de informele organisatie, bijvoorbeeld via groepsopvattingen ten aanzien van de hoogte van de arbeidsprestatie of de belangrijkheid van bepaalde werkzaamheden. Ook de informele communicatie speelt een grote rol. Een essentiële kwestie die vaak wordt verwaarloosd is die van het bedrijfsdoel en zijn invloed op de sfeer in het bedrijf.

Werkelijk overleg dat leidt tot actieve medewerking van de werkenden op elk niveau kan veel bijdragen tot het doen overeenstemmen van de informele organisatie met de formele premissen van het bedrijf. Het is de persoonlijkheid en de instelling van de topleiding en de chefs die hier beslissend is.

B a VI-13
E 641.21

Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, januari 1958

Auditing the Sales Forecast

Taylor, A. H. — Het verkoopbudget is in het algemeen het uitgangspunt van de gehele bedrijfsbegroting. Wordt de toekomstige afzet niet juist geschat, dan staan alle onderdelen van de bedrijfsprojectie, de kostprijsberekening en de financiële planning op losse schroeven. Hoewel het opstellen van het verkoopbudget een taak voor de verkoopleiding is, kan het daarom toch van groot nut zijn als ook de mensen van de administratie hierbij behulpzaam zijn door het benodigde feitenmateriaal te helpen verzamelen en op bruikbaarheid en betrouwbaarheid te toetsen.

Daarbij is vooral het schatten van de potentiële markt van veel belang. Dit houdt in een berekening van het aantal potentiële ge- of verbruikers van het geproduceerde artikel en van het aantal dat elk van hen per jaar of andere periode nodig heeft, benevens een schatting van het aandeel in deze totale vraag dat de eigen onderneming kan veroveren. Wordt dit zorgvuldig gedaan, dan kan veelal tevens worden geschat, welk aandeel elke afdeling, elk rayon, elke groep van afnemers etc. in de geschatte totale afzet zal kunnen hebben. Hiermee is tevens een basis verkregen voor bewaking van de efficiency van het verkoopapparaat in zijn diverse onderdelen. Uiteraard is hiertoe nodig dat het budget snel aan veranderingen in de omstandigheden wordt aangepast. Voorts kan het verkoopbudget pas definitief worden opgesteld nadat het volledig is gecoördineerd met de overige facetten van de bedrijfsbegroting, met name met het productieplan op langere termijn.

De schrijver wijst er met klem op dat de leiding van de administratie een actieve rol dient te spelen bij het verzamelen en toetsen van alle voor het verkoopbudget relevante feiten; het is niet voldoende, de door de verkoopleiding gemaakte schattingen zonder meer als juist over te nemen, daar van goede planning voor de bedrijfshuishouding teveel afhangt.

B a VI - 18
E 641.25 : E 722

The Accountant, 7 december 1957

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Notation du personnel ou „Merit Rating”

Cardon de Lichtbuer, D. — Nadat het begrip „merit rating” zorgvuldig is gedefinieerd, wordt uiteengezet voor welke doeleinden de stelselmatige waardering van dienste van de personeelleden kan worden gebruikt. Niet alleen als aanvullende of op zichzelf staande grondslag voor prestatiebeloning, doch ook in het kader van de opleiding en vorming van de employés, als uitgangspunt voor promoties, overplaatsing en ontslag zijn de door een goede merit rating verkregen gegevens van waarde. Ook bijzondere gratificaties, premies en beloningen kunnen vaak aan de hand van verdienstewaardering op billijker wijze worden verdeeld dan zonder zulk een systeem mogelijke ware.

De schrijver geeft enkele gegevens omtrent de mate waarin merit rating systemen in België en in diverse andere landen toepassing vinden en constateert een vrij sterke toename gedurende de laatste jaren.

Vervolgens wordt ingegaan op de wijze waarop een systeem van verdienste-waardering kan worden opgezet. Drie typen worden onderscheiden, t.w. de stelsels op basis van onderlinge vergelijking, de „rangorde” systemen en de systemen met puntenwaardering voor een aantal kenmerken. Binnen elk van deze groepen kunnen nog verschillende subgroepen worden onderscheiden. De schrijver beschrijft enkele van deze stelsels aan de hand van voorbeelden en behandelt de voordelen en bezwaren van elk daarvan. Op de verschillende manieren om puntenwaarderingen te wegen wordt vrij uitvoerig ingegaan.

De ergste fouten bij de merit rating vinden hun oorzaak niet in het gekozen stelsel, doch stammen van de mensen die anderen moeten waarderen. Fouten kunnen o.m. voortvloeien uit te persoonlijke beoordeling en uit gebrek aan inzicht in de eisen welke de functie stelt. De beoordelaars dienen dus zorgvuldig voor hun taak te worden opgeleid en de resultaten moeten worden geverifieerd. Bij de verificatie van gegeven puntenwaarderingen kan onder meer gebruik gemaakt worden van de waarschijnlijkheidsrekening. De schrijver licht deze werkwijze toe.

Van belang is tenslotte de wijze waarop de resultaten van de merit rating aan de betrokkenen worden medegedeeld. Er dient een mogelijkheid van beroep te bestaan, al zal hiervan meestal weinig gebruik gemaakt worden.

Het artikel bevat een aantal bibliografische gegevens.

B a VII - 3
E 641.215 : E 641.31/3

Annales de Sciences Economiques Appliquées, december 1957

Het aandeel van de baas in het personeelsbeleid

Hendriks, Drs. J. A. — De Werkgroep Personeelsbeleid heeft een bijeenkomst gewijd aan hetgeen er te doen valt door en ten behoeve van de baas op het gebied van personeelsbeleid.

In diverse bedrijven is men wel tot de conclusie gekomen dat, ondanks het feit dat de personeelsafdeling volledig voor haar taak is berekend, een belangrijk gedeelte van de uitvoering toch op de directe chef, met name de baas, terecht komt.

Er wordt dan ook steeds meer aandacht besteed aan bedrijfsbespreking en als middel om de baas op de hoogte te brengen van de spelregels van het personeelsbeleid. Van groot belang wordt het ook geacht dat de taak van de baas zo wordt georganiseerd dat hij de gelegenheid heeft om tussen het normale werk door met zijn mensen te spreken. In cursussen kan voorts een belangrijke steun voor de toezichthoudende functionarissen worden gevonden. Ook bijeenkomsten in „verticale” richting kunnen in dit verband veel waarde hebben.

Er dient wel voor te worden gewaakt dat de eenheid van leiding in de afdeling wordt gehandhaafd, al kan de personeelsafdeling de baas belangrijke steun geven.

B a VII - 7
E 641.33 : E 641.21

Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, januari 1958